

ДІАЛЕКТНА ЛЕКСИКА У РОМАНІ «СТОЛІТТЯ ЯКОВА» ВОЛОДИМИРА ЛИСА

Соболта Х., Стецьків Л.

Національний університет «Львівська політехніка»

Інститут комп'ютерних наук та інформаційних технологій

Кафедра прикладної лінгвістики

chrisobolta@gmail.com, liliastetskiv@ukr.net

Науковий керівник – *Литвин О. Г.*, к. ф. н., доц., доцент кафедри української мови Національного університету «Львівська політехніка»

Діалект – це різновид національної мови, якому властива відносна структурна близькість і який є засобом спілкування людей, об'єднаних спільністю території, а також елементів матеріальної і духовної культури, культурних традицій, самосвідомості. Слова, що належать до певного говору є діалектизмами. Вони поділяються на лексичні, етнографічні й семантичні [2, с. 109]. Сучасну українську діалектну мову складають три наріччя: північне (або поліське), південно-західне і південно-східне. Північне наріччя побутує на теренах Чернігівської, Житомирської, Рівненської, Волинської, північних частин Київської та Сумської областей.

Діалектна лексика дає змогу авторові описати найдрібніші деталі життя героїв художнього твору. Аналізуючи роман «Століття Якова» [1], зауважуємо, що невід'ємними компонентами його творчості є діалектизми. Письменник докладно відтворює волинський колорит і влучно описує побут волинян, використовуючи діалектні слова, які належать до північного наріччя [3, с. 138]. В. Лис уживає етнографічні діалектизми, що називають одяг, наприклад: «*На його подвір'я ступає стара і вже трохи згорблена жінка, зодягнута в чорну спідницю і жіночу **маринарку***» (маринарка – камізелька), «*А тоді вже сказала – нащо пані така добра, нащо, то ж вельми дорога **шальоха**...*» (шальоха – хустка). Описуючи побут волинян, письменник використовує такі слова: «*після того вдягала, проходжувалася подвір'ям і знову ховала до **куфера***» (куфер – скриня для одягу); «*То дістань там **шкалика**, налий собі настойки*» (шкалик – пляшка); «*Улюбленою ж стравною цих селян на свята була гомачка – сметана, перемішана з виробленим у **гладишках** сиром*» (гладишка – глиняний глечик).

Автор у творі також використовує багато цікавих діалектних дієслів, таких як: валандатися – вештатися – «Уб'є казав, якщо правда,

що з тобою **валандаюся**»; підчикрижувати, тобто підрізувати дуже коротко – «**Не те, щоб заріс, перед Зеленими Святами Ольга трохи підчикрижила**»; затарандорити – багато повторювати – «**Затарандорила то Ольга – мусите дожити**»; посабанити – посварити – «**Олька посабанила, побушувала**».

В. Лис передає говіркові особливості, автетичність мовлення героїв, використовуючи фонетичні діалектизми, наприклад : «**Думка про те, що вони обоє з цим дженджуристом паничем програли, али чого приходить **ця** незрозуміла думка?**». «**Він давно вже не п'є молока, бо ж одне розстройство од того, швидкий нападає, та то Ольга так вимовляє, а він каже по-їхньому, загоренськи – **шмидкий****». «**Ци ви-те здуріли, тату, **ци** Господь вам альбо дідько молоко п'яної кози подарував?**». «**Четвірка заморських коней у вагоні-товарняку й він, Яків, серед них, **тико** на двох ногах**». «**Все було, як і завше. **Тільки** люде були не такими**» [3, с. 139-140].

До особливостей говірки також належать фонетичні зміни числівників: «**Іден я остався**». «**Чи лишити це лихе потороччя – хай здихає, як не тепер, то в четвер, все **їдно** не жилець на цьому світі**».

Варто зазначити, що велика кількість лексичних і фонетичних діалектизмів у тексті не перевантажують сприймання твору. Усі вони вжиті вдало і влучно і не заважають прочитанню роману, а навпаки зацікавлюють читача.

Література

1. Лис В. С. *Століття Якова* : роман. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2010. 240 с.
2. Пономарів О. Д. *Стилістика сучасної української мови* : підр. Київ : Либідь 1992. 248 с.
3. Яворський А. Ю. *Лексика волинсько-поліської говірки в романі Володимира Лиса «Століття Якова»*. Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. Харків, 2013. Вип. 36. С. 137–142.